

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Innspill: Stormøte om sirkulær økonomi

Innspill fra Design og arkitektur Norge (DOGA), 16. februar 2023

Overgangen til et mer sirkulært samfunn er ikke bare ønskelig, det er nødvendig. For å få det til må man forstå systemet, bedriften og brukerens behov. Designfaget ikke bare kan, men må spille en nøkkelrolle i dette.

I stormøtet om sirkulærøkonomi den 3. februar var det mange som snakket om fart, finansiering og regulering for å bli et mer sirkulært samfunn. Selv om startsekretær Anne Marit Bjørnflaten (NFD) i sin åpning sa at 80% av et produkts levetid avgjøres i designfasen, var det ingen som snakket om hvordan design kunne brukes som et verktøy. Når departementene nå inviterer til å sende inn innspill, vil dette være DOGAs viktigste perspektiver.

Design og arkitektur Norge (DOGA) er en del av Kommunal- og distriktsepartementet og Nærings- og fiskeridepartementets virkemiddelapparat for innovasjon. Vårt mandat er å øke konkurranseevnen til næringslivet og fornye offentlig sektor, og verktøyene er nettop fagene design og arkitektur.

Design- og arkitekturfagene kan bidra med metoder som kan hjelpe næringsliv og offentlig sektor med å utvikle nye og bedre produkter, tjenester og omgivelser på en mer sirkulær måte. De nye sirkulære løsningene må utvikles bedre og oppleves som mer tilgjengelige og attraktive enn de lineære. De må også designes på en måte som også er rettferdige og inkluderende for å skape konsensus og endringsvilje.

For norske bedrifter vil sirkulær design snart også bli et krav ved utformingen av nye produkter. I en dansk undersøkelse rapporterer hele 82% av danske bedrifter med en sirkulær forretningsmodell at det har en [positiv innvirkning på bunnlinjen](#). De sier videre de mangler kompetanse som materialforståelse og kunnskap om brukere og kunders behov for å utvikle sirkulære forretningsmodeller.

Dette er grunnleggende elementer i designfaget, og som også kjennetegner DOGAs måte å jobbe på. I det følgende vil vi gjerne utdype hva dette går ut på, og hvordan kompetansen (både faget, bransjen og DOGA) kan brukes direkte inn mot å få til den sirkulære omstillingen:

- **Brukersentrering:**

Alt DOGA gjør tar utgangspunkt i brukeren og mennesket. For å få til et mer sirkulært samfunn må de nye produktene og tjenestene oppleves som mer attraktive enn de lineære.

Design og arkitektur Norge
Design and Architecture Norway
Hausmanns gate 16
NO-0182 Oslo, Norway

+47 23 29 28 70
post@dogano.no
Org. nummer 913 552 490
dogano.no

D O A
G

- **Strukturerte prosesser og metoder:**

DOGA arbeider med design- og arkitekturfagenes strukturerte metoder og prosesser for innovasjon. For å avdekke muligheter og behov for en mer sirkulær innretning trengs det metoder som tar for seg hele brukerreisen og systemet.

- **Tidligfase innovasjon:**

DOGAs prosjekter og programmer er innrettet mot den tidlige fasen. 80% av et produkts levetid avgjøres i designfasen, og det er i den tidlige fasen av denne at kompetansen vår kan utgjøre størst forskjell.

- **Eksperimenterende**

For å tenke nytt og innovere er det behov for å prøve og feile – eksperimentere. DOGA arbeider nesten utelukkende i ukjent terreng og har behov for å kontinuerlig eksperimentere med tiltak, metoder og verktøy. Dette gjelder også i stor grad sirkulær økonomi som har stort behov for nytenking og utprøving.

- **Tverrfaglig og tverrsektorielt:**

For å innovere er det behov for å arbeide på tvers. Innen sirkulærøkonomi er man nødt til å tenke helhetlig sammen på nye måter. DOGA tilstreber alltid å innrette arbeidet tverrfaglig og å arbeide sammen med ulike aktører. I tillegg har designfaget gode verktøy og metoder for å få til samskaping og inkludering.

- **Formgivning:**

I tillegg til de mer prosessorienterte verktøyene, handler design og arkitektur handler også om å formgi, enten prosesser, tjenester, produkter eller omgivelser. Dette er særegent for fagene. Det er et viktig element både for å gjøre bærekraftige valg mer attraktive. Men det er også viktig når det kommer til f.eks materialbruk som designere og arkitekter eksperter på. Hvordan man kan jobbe med en mer sirkulær byggeindustri er et eget tema, og her henviser vi til det gode innspillet fra bl.a. Grønn byggallianse m.fl.

Hva må gjøres?

Vi mener design og arkitektur er nøkkelen til en sirkulær omstilling, og både faglige utøvere og metoder må bli tatt med når nye handlingsplaner blir utviklet.

- **Hva er utfordringen? Både fra et bruker- og systemperspektiv**

Et sentralt element i design- og arkitekturfagene og vårt virke er nettopp å borte dypere i utfordringen, problemet og behovet, før man utvikler løsninger. Vet vi nok om hva grunnene til at vi ligger så langt bak i Norge når det kommer til å være et sirkulært samfunn? Hvordan ser helheten ut, og hvordan henger systemet sammen? Er vi enige om hva et godt sirkulært samfunn er, som også er sosialt og miljømessig bærekraftig? Vet vi nok om brukeres preferanser og behov til at løsningene har potensiale for å lykkes?

Vi tror svaret er nei, og at det bør gjøres et arbeid både for å avdekke slike utfordringer, og se muligheter. Det vil også være viktig for å bygge nettverk og en felles forståelse blant aktører som vil være med på den sirkulære omstillingen.

- **A Little Less Conversation**

Som også ble stresset på størmøtet; vi har dårlig tid, og tiden er inne for å handle. Det er i tråd med designmetodikk å teste ut og prototype for å komme fram til gode svar. Til det trenger vi kapital, men vår erfaring er at det også trengs kompetanse og støtte for å kaste seg ut i ukjent farvann. Dette gjelder særlig når det handler om å ta i bruk ny metodikk.

DOGA har lang erfaring med innovasjonsprogrammer hvor løsningene er ukjente og designmetodikk er sentralt for å komme fram til dem. Her kan vi nevne både [Gnist – innovasjonsprogram for steds- og næringsutvikling](#), [Designdrevet innovasjonsprogram \(DIP\)](#) rettet mot næringslivet, og [StimuLab](#) rettet mot innovasjon i offentlig sektor. Dette er programmer som både kan brukes som inspirasjon eller utgangspunkt for å møte utfordringer også knyttet til omstillingen til det sirkulære samfunnet.

Her kan vi også høste inspirasjon fra våre naboland, for eksempel i Danmark hvor Dansk design senter har satt i gang prosjektet [Circular cities](#). Her skal de sammen med seks foregangskommuner se på sirkulær omstilling på områder som konstruksjon og bygg til ressursoptimalisering i energi- og vannbruk. Programmet har som mål å utnytte byers fulle potensial og eksperimentere med prototyping av faktiske sirkulære systemløsninger.

I Sverige samarbeider ArkDes med Malmø om pilotprogrammet [Power of places](#). Det er en såkalt "open call" for forslag med mål om å utvikle metoder og fullskala prototyper som demonstrerer hvordan eksisterende materialer, ressursflyt, kunnskap og erfaring kan bli brukt i byutvikling.

DOGA har god erfaring med at pilotprogram gir muligheter for å utforske løsninger i dybden som kan skaleres videre. For at de skal være vellykket er det viktig med en nasjonal koordinator som kan være pådriver og sette retning, bygge nettverk og samarbeid, og ikke minst samle kunnskap og erfaring for videre spredning.

- **Kompetanseheving**

DOGA er en nasjonal aktør med fagene som vårt fremste virkemiddel. Vi jobber stadig med å forbedre vårt nasjonale nedslagsfelt og regionale infrastruktur, da vi ønsker å nå ut til enda flere med kompetanse som gir treffsikre løsninger.

Også her ligger våre naboland i forkant innenfor det sirkulære. Designforum Finland har på vegne av det finske klima- og miljødepartementet laget [kurs i sirkulær design](#) med lang venteliste for deltakelse. Også Dansk design senter har utviklet et [Circular leadership program](#) tuftet på prinsipper fra design.

DOGA har også flere kurs og programmer som kan utvikles tematisk og skreddersys mot for eksempel sirkulære utfordringer. De siste årene har vi utarbeidet både Designguiden, introkurs i designdrevet innovasjon, samt et praksiskurs for hvordan man kan jobbe med designmetodikk med eget case.

DOGA vil veldig gjerne fortsette å diskutere hvordan både vi og fagene kan bidra inn i den sirkulære omstillingen av Norge. Vi kommer gjerne i et møte om dere ønsker å diskutere forslagene nærmere, eller trenger mer informasjon.

Med vennlig hilsen,

DOGA

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'T. Inge Hjemdal', is placed on a light yellow rectangular background.

Tor Inge Hjemdal
Administrerende direktør